

BORAH OZI- GOSAL VPAD V NIKARAGVO

Senator je v dolgem govoru dejal, da je sramota za Ameriko kar počenja z malimi narodi. Predlagal je, da naša vlada umakne čete iz Nikaragve in dovoli, da si nikaragvijski volilci sami izberejo predsednika.

Washington, D. C., 14. jan. — Senator Borah je včeraj, kot je napovedal prejšnji dan, obsodil Coolidge-Kelloggovo imperijalistično politiko v Nikaragvi in Mehiki kot sramotno početje, ki je grd madež za Združene države. Rekel je, da naša vlada takoj umakne ameriške čete iz Nikaragve in da nikaragvijskega ljudstvu na prosto voljo, da si voli za predsednika kogar hoče.

Borah je pobli trditve, da je bila akcija v Nikaragvi potrebna valed Monrojevemu doktrini. Ta doktrina ni bila v nevarnosti, ker ni nobena evropska sila ogrožala Nikaragve. Govoril je nato kronološko sledi dogodkom v Nikaragvi od leta 1909, odkar ameriške čete od tja do časa vpadajo v to deželo v Centralni Ameriki.

Ameriška sramota datira od dneva, ko je ameriški poslanik vodil revolucijo v Nikaragvi in prabil predsedniško čast sedanjemu Diazu, ki je bil pred tistem komi nebe ameriške korporacije. Diaz je potem dobil od nas posojilo in podpisati je moral pogodbo glede kanalskih pravic. To pogodbo je ameriška vlada izsilila iz Nikaragve. Od tistega časa, celih trinaest let, hodijo ameriške čete neprestano taborit v Nikaragvo — in tabore bodo še sto let, ako ne dovolimo enkrat Nikaragvičanom, da si sami volijo svojo vlado.

Borah je silno žigosal Coolidgea in Kellogga radi njihovih zavajalnih izgovorov in pretvez. Rekel je, da ameriška politika južno od nas je škandalozno imperijalistična in nevredna naše velike republike. Vsa naša politika z našimi sosedi na jugu se vrši v znamenju bajonetov, v tmenjenju brutalne sile in nadrževanja slabijih ljudstev.

Debata v senatu se bo danes nadaljevala. Senatorji stare garde bodo odgovorili Borahu. Senator Lenroot iz Wisconsin je že včeraj skušal pobiti Boraha, pa ni uspel.

KANADSKI ŽITNI SPEKULANTJE NAPOVEDALI VOJNO KANADSKIM FARMARJEM.

Najbolj v žolodu jim leži farmarska tržna centrala. — Podvzeli so nalogo, da jo razbijejo.

Winnipeg, Kanada. — Kanadski žitni spekulanti, prekupevalci in mešetarji, organizirani v Northwest Grain Dealers Assn., so napovedali vojno farmarski žitni tržni centrali. Spekulanti, mešetarji in prekupevalci, da jim tržna centrala dela strašno konkurenco in da postavlja njih biznis na glavo.

Na ta izbruh jeze spekulantov mešetarjev in prekupcev odgovarjajo uradniki farmarske žitne tržne centrale, da je vsak član centrale prejel za bušelj pšenice v mesecu oktobru leta 1925 po \$1.45, medtem ko so farmarji, ki so prodali svojo pšenico žitnim spekulantom, mešetarjem in prekupcem, prejeli po \$1.19 za bušelj pšenice. Dalje izjavljajo uradniki, da bankirji priznajo, da je naš farmarske tržne centrale veliko boljše, da se postavi pšenica na trg, kot oni, ki ga imajo žitni

Ameriški klerikalci dali denar za poboje in požige

Kolumbovi vitezi financirali vandalizem v sosednji republiki za "Krista in olje." Mladotni vodja pobijalcev in požigalcev, Capistran Garza, razglša, da bo Mehika spet odprto polje za ameriške kapitaliste, kadar bo on predsednik. Odpravil bo delavske zakone in uklenil mehiške delavce v jarem izkoriščevalcev.

Chicago. — Čikaška "Tribuna," ki je poslala svoje reporterje v Mehiko, zdaj poroča dan za dnem o "velikem pohodu katoliške revolucije," ki se je z geslom "Viva Cristo Rey" (živel kralj Krist) razširila preko deset držav. "Revolucija" je izbruhnila pred desetimi dnevi. Začela bi se bila še prej, toda mehiški katoliki niso imeli denarja za orožje in municijo. Danes pa imajo dovolj denarja. Dobili so ga iz Združenih držav. Ameriška katoliška organizacija "Knights of Columbus" jim je dala milijon dolarjev na razpolago in preskrbela jih je s potrebnimi, ki so bile vtihotapljene čez mejo v Mehiko.

Vodja "revolucije" je Rene Capistrano Garza, še mlad človek, star komaj 28 let, toda silno navdušen za Krista in olje. Garza se zdaj nahaja v Texasu, odkoder daje direktije "revolucionarnjem." Pred nekaj dnevi se je dal Garza razglasiti za "provizoričnega predsednika." Po mehiškem zakonu je sicer še premalo za to čast — star mora biti najmanj 35 let — toda katoliki bodo itak pomeli z vsemi zakoni, vrgli ustavo v koš in oklivali v Mehiki blažene Diazove čase, ko so mehiški reakcionarji in ameriški kapitalisti imeli v Mehiki največjo svobodo pod solncem.

Program Garze ima seveda na prvem mestu "verako svobodo", ki znači nadvlado hierarhije, nato pa "respekt do privatne lastnine." Garza naznaja, da zavrne sedanjo mehiško ustavo popolnoma, pomete z vsemi delavskimi zakoni in z vsemi pe-

Coolidgeva premogovna predloga ubita

Zbornični odsek je zavrgel osnovo za preprečenje stavk, katero je pobijalo organizirano delavstvo.

Washington, D. C. — Načrt predsednika Coolidgea za nov zakon, na podlagi katerega bi vlada v bodoče preprečila stavke rudarjev in regulirala distribucijo premoga, je bil 13. t. m. vržen v koš.

Odsek poslanske zbornice za meddržavno trgovino je zavrgel Coolidgeovo osnovo s 16 proti 6 glasovom. S tem je predloga ubita za čas sedanjega kongresnega zasedanja. Delavske unije so bile proti tej predlogi.

Darrow bo branil kanadskega "Blasfemika".

Toronto, Ont. — Clarence Darrow iz Chicaga pride v Toronto in bo zagovarjal pred sodiščem Ernesta Sterryja, ki je obtožen blasfemije po starem britanskem zakonu.

Spekulanti, mešetarji in prekupevalci, da jim tržna centrala dela strašno konkurenco in da postavlja njih biznis na glavo. Na ta izbruh jeze spekulantov mešetarjev in prekupcev odgovarjajo uradniki farmarske žitne tržne centrale, da je vsak član centrale prejel za bušelj pšenice v mesecu oktobru leta 1925 po \$1.45, medtem ko so farmarji, ki so prodali svojo pšenico žitnim spekulantom, mešetarjem in prekupcem, prejeli po \$1.19 za bušelj pšenice. Dalje izjavljajo uradniki, da bankirji priznajo, da je naš farmarske tržne centrale veliko boljše, da se postavi pšenica na trg, kot oni, ki ga imajo žitni

TRMOGLAVOST DELA IZGUBO NA ŽELEZNICAH

Kompanjska unija ni uspela. Snaženje vozov po kontraktiranih je pustilo yozove nesamitarne. — Morala delavcev pada.

Chicago, Ill. — Bankrotna železniška družba Chicago & Alton je uvedla za svoje delavce v delavnicah kompanjsko unijo. Mislija je, da napravi velik dobiček ako delavce prisili da postanejo člani kompanjske unije in jim tako plačuje nizko mezd. Kompanija ni računila z dejstvom da vsak dober delavec ob prvi priliki pusti podjetnika, ki slabo plačuje. Posledice tudi pri tej kompaniji niso izostale. Njeni vozovi, lokomotive in druga oprema vedno bolj hitro razpada, kolikor bolj se družba drži kompanjske unije. Nezmogljivi delavci pač niso še nikdar izvršili dobrega dela. Uslužbeni podjetji, da kompanija stori še korak dalje in odda vsa popravila kontraktornjem. To se najbrž zgodi že spomladi.

Kompanija je že izročila člene voz kontraktornjem, ki so mislili, da opravijo delo z delavci, ki bodo delali akoraj zastoj. Posledica tega je, da se delavci hitro menjajo in da so potniški vozovi precej nesamitarni.

Pred stavko leta 1922 so železniške družbe oddajale delo kontraktornjem, da so izpodjedale organizacije železniških delavcev. Tako početje se je izkazalo za neekonomično. Kjer je meddržavna komisija uvedla preiskavo, povsod je pronašla, da so popravila stala dvakrat do trikrat toliko, kakor če bi bila izvršena v domačih delavnicah.

Taktika sedanjega ravnateljstva Chicago & Alton železnice je povzročila, da je padla morala delavcev. Železniška družba se trdovratno brani priznati unijo, dasiravno 85 odstotkov delavcev pripada k uniji. Družba odteguje še vedno uslužbenecem prispevke za kompanjsko unijo, dasiravno tega ne želi akoraj 99 odstotkov njenih delavcev.

Stevilo voz, ki potrebujejo velikega popravila se množi na železnici, ker se pošiljajo v popravilo le lahko poškodovani vozovi. Ako je voz zaznamovan za veliko popravilo, tedaj ga predelavec pošlje dalje, da tako navidezno zniža popravilne stroške.

OBNAŠANJE GOVERNERJA RICHARDSONA POSTAVLJENO V PRAVO LUČ.

Svet je prepričan, da je Mooney nedolžen.

Chicago, Ill. — "Vaši prijatelji obžalujejo način, po katerem je ravnal governor Richardson z vašo peticijo za pomilosoženje," se čita brzojavka, ki sta jo odposlala John Fitzpatrick in Edward Neckels, predsednik in tajnik Čikaške delavske federacije Tom Mooneyju v šentkventinsko ječo. "Svet je prepričan, da so vas poslali na podlagi krivega pričanja v ječo."

Mooney je v ječi že več kot deset let. Najprvo je bil obsojen na smrt in nato pomiloščen v doživotno ječo zaradi bombe eksplozije ob času pohoda za vojno pripravljanje. Devet porotnikov se živi, ki so spoznali Mooneyja krivim. Od teh devetih porotnikov jih je osem priporočilo governerju, da pomilosti Mooneyja, ker so prepričani, da je bil Mooney spoznan krivim na podlagi krivega pričanja.

Mooney ni vprašal governerja za paroliranje, ampak je poslal peticijo za popolnoma pomilosoženje.

Neunijski rudarji v drugem distriktu Penne zastavkali

Znali so jim že tako beraške mezde. — Kompanjska politika je seveda na delu. — Kompanije jim delajo še druge obljube.

Cresson, Pa. — V drugem distriktu so zastavkali neunijski rudarji pri petih kompanijah, ko so kompanije naznanile, da bodo znižale mezdo, ki je že takoj padla na lestvico iz leta 1917. Znižanje mezde pod to lestvico pomeni, da morajo rudarji delati, pri tem pa s svojimi družinami vred počasi umirati lakote. Kompanije niso nič obvestile rudarje, da nameravajo znižati mezdo, ampak znižale so mezdo kar čez noč. To je na neunijske rudarje napravilo tak učinek, da jih je takoj zastavkalo okoli šest sto in da se pričakuje, da zastavkajo rudarji tudi v bližnjih premogovnikih. Premogovniki Jackson, Big Ben, Hughes in Commercial so prizadeti.

Rudarska organizacija se je

Američani okupirajo več mesta v Nikaragvi

Sacasa vsaja bo neusmiljeno skrušena. Iz Washingtona že poročajo, da je Sacasa pobegnil. Portorika bi rada posredovala.

Washington, D. C., 14. jan. — Administracija prezre ljute napade v senatu na njeno početje in izvede do konca svoje akcije železne pesti v Nikaragvi. Vlada je odredila, da mora biti liberalna vsaja v Nikaragvi skrušena in v ta namen ameriške čete okupirajo vsa mesta v deželi, če bo treba. Vlada predsednika Diaz mora ostati na površju in rebelna vlada dr. Sacasa mora izginiti.

Ameriški predstavniki v Managui so sročili brzojavili v Washington sledečo vest: "Dr. Juan B. Sacasa, glava liberalne vlade v Nikaragvi, je danes zapustil Puerto Babezas. Sacasa je spoznal, da je vprlo velike ameriške oborožene sile, ki je padla po deželi, nemogoče nadaljevati vsajo."

Državni department pravi, da nima potrdila te vesti. San Jose, Kostarika, 14. jan. — Kostariški liberalci in konservativci so izvolili odbor, ki ima delovati za mir v Nikaragvi. Odbor je že apeliral na predsednika Jimineza, naj posreduje med dr. Sacaso in Diazem. Predsednik je sporočil stvar nikaragvijskim strankam in je baje prejel odgovor dr. Sacase, da so liberalci zadovoljni s posredovanjem.

Washington, D. C., 14. jan. — Državni tajnik Kellogg je danes dejal, da administracija še ne misli na diplomatski prelom z Mehiko.

Mexico City, 14. jan. — Saenz, mehiški tajnik za zunanje stvari, je včeraj pobijal izjavo Kellogga v senatu, da je Mehika "sovjetska baza na zapadnem kontinentu in da hoče ustvariti boljševiško hegemonijo v latinski Ameriki."

"Mehiška vlada ni odgovorna za sklepe, ki jih delajo komunistične organizacije v tujemstvu," je rekel Saenz. "Naše stališče glede boljševizma je jasno označil predsednik Calles leta 1925, ko je posvaril tretjo internacionalo, naj ne vključuje Mehike v svoj program propagande."

Agitirajte za "Prosveto"!

PODJETNIKI NE DAJO VAR- STVENIH NAPRAV

Take naprave stanejo denar. — Delavcev je pa dosti, ki vprašujejo za delo.

Chicago, Ill. — W. Dean Keffer, ravnatelj industrijske divizije Narodnega varnostnega sveta, izjavlja, da lastniki tisoč in tisoč malih delavnic ne store ničesar za ohranitev zdravih udov delavcev, ki delajo v teh delavnicah.

To je stara resnica. Lastniki delavnic ematrajo izdatke za varnostne naprave pri trojih za nepotrebne. Če eden delavec ponesreči, se takoj zglasita dva za njegovo mesto. Po njih naziranjem so varnostne naprave sploh odveč, dokler se lahko dobe delavci, ki so pripravljeni tvegati svoje zdrave ude zanje.

Tako padajo delavske žrivo...

Po šest in dvajsetletni službi je bil odslavljen za Novo leto. Posledica je bila samomor.

New Orleans, La. — Fred Hugu, cestnoželezniški sprevodnik, je služil 26 let kot sprevodnik pri New Orleans Public Service kompaniji. Stas je bil 45 let. Za Novo leto je prejel kot novoletno darilo odpoved iz službe. Hugu je več kot teden dni premišljeval, zakaj je to zaslužil, nato je pa izvršil samomor. Odprti je plin in se zastrupil z njim.

Kadar Public Service kompanija išče kakšno uslugo od mestne občine, takrat naglašja, da njeni uslužbeni dobe pokojnino, ko postanejo starci. Nekli motornik se je pa napram čenikarskim poročevalcem izrazil, da je prav malo tako srečnih, da dočakaajo penzijo. Kompanija že najde pretevoze, da jih odpusti iz službe, preden so uslužbenec opravičeni do pokojnine.

TOČAJI SE ZOPET ORGANIZIRAJO.

Prohibicija ni popolnoma odpravila točajev.

Boston, Mass. — Okoli tri sto bivših točajev se je odzvalo pozivu točajske unije šte. 77 za oživljenje točajske organizacije. Lokalna agencija tvori del narodne kampanje. Unija točajev je namreč pronašla, da prohibicija ni popolnoma odpravila točajev.

VOLILCI V WAUKEGANU NE POZABITE.

Odpustiti hočejo policijskega načelnika, ker ne pobija stavkarjev.

Waukegan, Ill. (F. P.) — Župan je uvedel proti policijskemu načelniku postopanje za odslopitev, ker noče ukazati svojim podrejenim policajem, da naj s kolčki pretepejo stavkovne straže.

Stavkovne straže stoje pri tovarni Granert & Rothschild, pri kateri je organizacija krojaških delavcev Amalgamated Clothing Workers odredila stavko.

"Big Bill" se je oženil v Rusiji. Moskva, 14. jan. — W. D. Haywood, znani "Big Bill," bivši vodja I. W. W. v Ameriki, ki je prišel v sovjetsko Unijo leta 1921, se je oženil z Rusinjo, ki je vladna uradnica. Haywood je zdaj star 52 let, ona je pa 37.

dišcu je župnik priznal krivdo in plačal \$50 kazni.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju n. pr. (Dec. 31, 1926) poleg vsakega imena na naslovni strani, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Pomolite jo pravočasno da se vam ne ustavi list.

RAZLASTOVANJE NA ENI STRANI, NA DRUGI PA KONCENTRACIJA KAPITALA.

V današnjem kapitalističnem gospodarskem sistemu se neprenehoma vrši razlastovanje širokih ljudskih plasti, na drugi pa osredotočenje bogastva v rokah majhne peščice izredno bogatih ljudi. Zagovorniki in predstavniki sedanjega sistema blagovne produkcije in distribucije taje to dejstvo ali ga pa skušajo opravičiti z Darwinovim naukom, da le oni uspevajo, ki se prilagode razmeram.

Dokler ni bilo v Združenih državah dohodninskega davka, je bilo težko s številkami oceniti, kako veliki so profiti korporacij ali pa posameznih podjetnikov. Dohodninski davek je omogočil, da se je dal oceniti dohodek korporacij in tako dognati, kako velik je dobiček, ki ga imajo korporacije od svojih podjetij.

Davčni komisar Združenih držav poroča v svojem poročilu na podlagi vplačanega dohodninskega davka leta 1924, da je bilo za izplačilo v dividendah odplačilo obresti in odbitek za razvrednostovanje na razpolago \$11,994,216,869. To je skoraj milijarda dolarjev na mesec.

V teh milijardah se zrealizirajo sadovi dela producentov — delavcev, ki so z umskim in ročnim delom ustvarjali najraznovrstnejše produkte. Ta vrsta je tako velika, da se človeku kar zavrti v glavi in se njena velikost da razložiti le na ta način, ako se pove, da bi lahko deset milijonov delavcev imelo mezdo povišano za približno tisoč dve sto dolarjev, ako bi se ves ta dobiček razdelil.

Ta ogromna vsota se je razdelila tako, da je šlo \$3,444,659,416 za odplačilo obresti od zadolžnih in drugega vknjiženega dolga. To pomeni, da so več kot tri milijarde dolarjev razdelili med ljudi, ki so pokupili zadolžnice ali bonde, ki so jih kompanije postavile na trg, da so povečale svoja podjetja. Za amortizacijo in razvrednostovanje je bilo odračunjenih \$3,186,833,154, ostalih \$5,316,726,299 je bilo razdeljenih v dividendah ali pa pridržanih za povečanje surplusa.

Ako se razdelitev teh ogromnih sadov umskega in ročnega dela deli še nadalje, tedaj se dožene, da je večina odpadla na majhno število delniških družb. Vseh korporacij je 417,421, ki so poročale o svojih dohodkih davčnem ukomisarju. Med temi korporacijami je 162 korporacij velikanskih, in nanje je odpadlo \$2,210,209,684 profita. To je približno 39 odstotkov.

Ta zadnja razdelitev profita pokazuje, da je večji del dobička odpadel na one ljudi, ki so najbolj bogati. Ti bogati ljudje so k nagromadenim milijonom nagromadili nove milijone. Povečano premoženje bo prihodnje leto nagromadilo zopet povečane profite. In tako se to nakopičevanje profita v rokah posameznih ljudi in vedno manjše peščice vrši od leta do leta.

Na drugi strani pa ležejo delavske mase v vedno večjo revščino. Z drugimi besedami povedano to pomeni, da število onih ljudi, ki so gospodarji nad sredstvi za blagovno produkcijo in distribucijo in naravnimi zakladi vedno bolj krči, več se pa je število onih, ki ne lastujejo drugega kot svojo ročno ali umsko delavno moč in morajo delati za posedujoči razred.

Velike korporacije so zvezane med seboj in ta ogromni profit teče kot nepretrgana reka zlata v Wall Street, kjer imajo svoj sedež finančni kralji, da njih moč od dneva do dneva postaja večja in bo končno tako velika, da bo kontrolirala življenje vseh ameriških državljanov, vrh tega se bo pa raztezala tudi na druge, tuje dežele, ki so iskale posojila pri denarnih mogotcih v Ameriki.

Tako prihaja ameriško ljudstvo v odvisnost finančne oligarhije, z njim vred pa tudi drugi narodi. Končno bo moč finančne oligarhije postala tako silna, da postane vsaka želja teh finančnih mogotcev ukaz za ameriško ljudstvo, ako se ne prepreči to osredotočenje bogatstva v rokah majhne peščice ljudi.

V to vodi kapitalistični gospodarski sistem s svojimi zakoni, ki učinkujejo v njem. Kapitalizem se ne da reformirati, ampak le nadomestiti z boljšim gospodarskim sistemom.

SLIKE IZ NASELBIN

Rudarske razmere v W. Virginiji.

Prenter, W. Va. — Želim opisati nekoliko tukajšnje rudarske razmere, da rojaki zvedo nekoliko resnice. Oglasil bi se bil bolj pogostoma, toda ne vem, za koliko časa imam Prosveto naročeno. Ze dolgo ne delam stalno na enem prostoru: Zato pa nisem Prosveto redno dobival, ker sem se selil iz kraja v kraj. Čitam pa jo vsako, ker povsod, kamor pridem, najdem Slovence, ki so naročili nanjo.

Ko sem bil v Koloredi, sem čital v Glasu naroda vabilo, kako dobro je sedaj v W. Virginiji. Evo, tu vam je tista dobrota! Dne 1. januarja so povsod v srebrih majhnah mezdo utrgali. Sem sem prišel malo pred božičem. Delal sem pet dni. Premoga sem vsak dan naložil od 14 do 15 ton. Vozički so tako veliki, da se v enega naloži po pet ton, zehata pa malo več kot tri tone. Premog je pet čevljev visok in ni čist; treba ga je čistiti. Če tega ne storimo, pa ne dobimo prav nič zanj. Dima in vode je losti. Strojla lahko vsakdo kar hoče. Za mrtvo delo ne plačajo nič. Na delo je treba hoditi zelo uro daleč. Ob petih gredo udarji na delo in pridejo zvečer ob 5. ali še pozneje. Naložilo od pet do šest vozičkov ter zaslužijo kakih 6 ali 7 dolarjev. Premogarji imajo tudi velike stroške za smodnik in za druge potrebne reči pri delu. Srečen je isti, ki mu vsak dan ne odtrga po en ali dva vozička. Da bi jih nazaj dobil, mu še za maliti ni. Če pa en dan doma ostane in ima nekaj nakopane premoga, tedaj mu ga prav gotovo kdo ukrade. Še celo orodje pokrajuje. Tudi smodnika kaj hitro zmanjka. Dela se na dva šihita. V naselbinah je kompanijska trgovina. Polge tega je seveda tudi pošta in "pool room." V kompanijskem štoru je vse še enkrat dražje kot je drugje v drugih naselbinah. V Koloredi je bilo življenje veliko ceneje kot je tukaj. Če pa komu to omenim, pa se smeje.

Slovenecem svetujem, naj nikar cem ne hodijo za delom! Tukaj je delo za živino, ne pa za poštenega človeka. Tukaj tako izrabljajo rudarja, da ga nikjer ne tako. Dela je dosti, denarja malo in poleg tega pa človeka mučijo do skrajnosti. Zato pa svetujem Glasu naroda, naj nikar več ne priobča taka vabila in oglase, kar s tem samo pomaga izrabljati delavce kapitalistom, ki se rede od njih žuljev. Delavci, zbudite se iz hipnoze verskih dogem in postanite zvesti našim organizacijam, sprejmite ter se otrsote vere, ki pomaga kapitalistom tlačiti trplina. Delajmo za rudarsko organizacijo!

Pozdrav vsem čitateljem Prosvete! — Frank Erlich.

Smrt rojaka.

Harwick, Pa. — Naglo tečejo dnevi našega življenja. Spomlad mine pa pride poletje in jesen pa trda zima, ki se ravno danes nahajamo v njej. Pri peči sedim, oziram se po listih, prebiram do pise in druge posebne novice. Seveda že čas gre ali vendar ne najdem glasu tu iz naselbine Harwick. Želim torej jaz v kratkem napisati, da bodo čitatelji "Prosvete" vedeli, kako se je mi tukaj imamo.

Kar se tiče delavskih razmer, so se zaenkrat povoljile; delamo vsaki dan, nekateri še celo ob nedeljah niso oprostili in čez tudi malo kateri večer, če se prav kliče unijaka mezda in U. M. W. of A. Kar se tiče nakladavec premoga, je seveda mezda odvisna od delavca in pa prostora. Naznaniti želim žalostno vest, ki se je pripetila tukajšnjim društvom in članom dne 27. decembra. Ob 6. zjutraj so našli kake štiri milje od tukaj na pol mrtvega človeka ležati na glavni cesti, ki pelje ob Cheswicka do Pittsburgha, Pa. Omenjeni je bil pripeljan v bolnišnico v New Kensington, na kar je po 15 minutah za vedno zaspal. Kaj mu je povzročilo smrt, je še danes uganka. Mogoče bom še pozneje poročal. Pri njem so našli društveno plačilno knjižico. V njej

so našli njegovo ime — Anton Selin, ki je spadal k društvu št. 419 S. N. P. J. in društvu št. 176 S. P. Z. v Harwicku, Pa. Na knjižici je bilo seveda ime tajnika že omenjenega društva št. 419 S. N. P. J., in ta je bil telefonično poklican v bolnišnico. Tukaj sta mu obe društvu sledili, da se bo zvedelo, kdo se zavzame za mrtvega. Rajni je bil star 39 let. Kdaj je prišel iz starega kraja, mi ni znano. Doma je bil iz Planine na Notranjskem. Znano nam je, da zapuša v starem kraju sina, ki ima tudi smrtnino zapisano nanj. Delal je v premogovniku Harmarville. Društvi sta mu kupili lepe vence in pogreb se je vršil dne 29. dec. iz Harwicka iz hiše John Leskovca na pokopališče Springdale po civilnem obredu.

Ze zgoraj sem omenil, da je imel rajni Anton Selin v starem kraju enega sina, ki je dedič njegove zavarovalnine. Obenem je pa treba povedati, da omenjeni je bil že dva meseca suspendiran pri društvu št. 419 S. N. P. J., poprej ko ga je nesreča doletela, ker ni plačal asessment, kar seveda danes škoduje mlademu dediču okrog \$350.00. Zavarovan je bil za \$600.00, pa jih S. N. P. J. ne more po pravih izplačati.

Torej tukaj imamo zopet en zgled. Vsi člani in članice, oženjeni kakor samci, prvič plačajo svoj redni in izredni asessment redno in o pravem času. Tajnik ima potem malo lažje delo, v slučaju bolezn ali smrti pa dobimo bol. podporo ali posmrtnino.

Vam vsem, ki se niste pri nobeni podporni organizaciji in mislite, še je čas, ali pa, saj jo ne rabim, bodisi moški ali ženska, kličemo: Pristopite k Slovenski narodni podporni enoti poprej ko vam je mogoče, ker vsaki trenutek vam je lahko prepozno. Preskrbljeni boste v slučaju bolezni, če pa pride kje na potu ali v stanovanju zdihljaj k zadnjemu počitku, vam bodo pa ostali bratje na razpolago in svojo nalogo izvršili. — Anton Jazbinšek.

Vest iz Penne.

Somerset, Pa. — Mislim, da ni bilo še dopisa v listu Prosveta iz tega mesta; vzrok je, ker ni tukaj miselnih Slovencev. Jaz se nahajam tukaj tri mesece, pa nisem še videl nobenega Slovence. Ne vem, ali živi kateri v tem mestu ali ne, pač pa so naseljeni v okolici Somerseta, v Acosti, Rockwoodu in Johnstownu, ker imajo v vseh treh naselbinah tudi svoja društva S. N. P. J. Kakor čujem, so delavske razmere po teh naselbinah še prililne, po premogovarih se obratuje a polno paro in kakor čujem, po teh rovih nimajo nikake unije ter delajo pod odprto delavnico.

Jaz sem zaposlen v šumi, kjer se tudi prilično dela in tudi mezde so še zadovoljne, akoravno so majhne, ako človek primerja mezde onim po zapadni Virginiji in tem po šumih, ker imamo \$3.65 za 10 urno delo. Iz tega si moraš plačati hrano, stanovanje, kurivo ter ne dobiš od plače nič drugega od družbe nego skazilo, kar si zaslužil, to ostane pri družbi. Mogoče dobiš še par dolarjev za celomesečni trud, ali delavec mora biti tudi s tem zadovoljen, ker si ne more pomagati na bolje, ker ga drži kapitalizem v svojih krempljih. Ko sem bil še v Zapadni Virginiji pred štirimi leti, so bili ustanovili organizacijo z imenom World War Veterans v Richwoodu, W. Va., z namenom, da se borimo proti kapitalu. Bili smo vsi zavedni šumarji člani te organizacije, ali žal, ker mi bilo pravih voditeljev, je v par letih vse zaspalo, ker so bili voditelji samo za svoje žepce. Tudi tukaj ni nobene organizacije, ter delamo pod "open shop", ali tukaj ni čuda, ker niso tako veliki gozdovi kot po W. Va. Tukaj so večinoma sami farmarji. Eden lastuje malo parno žago ter ima zaposlenih od 5 do 10 delavcev. Plača je od kosa ali na dan. Dnevna plača je za 10 urno delo \$3.00 in hrana. Ali delo se teko dobi, ker delajo večinoma sami farmarji, posebno v zimskem času, ker ni posla na farmah.

Pri rojaku, kjer sem zaposlen jaz, je po narodnosti Hrvat. On bi potreboval še par mož. Ako bi veselilo kakega Slovence sem priti, lahko piše za pošaslja, katera mu radevolje dam. — Anthony Malnar, R. F. D. 4, Somerset, Pa.

"Članek".

Canton, Ohio. — Slovenci smo tukaj raztreseni okoli Cantona kot orehi okoli debla. Raditega se tudi zadostno ne sporazumemo v strokovni, kulturni ali prosvetni ideji. Kaj pa tukaj primanjkuje? Čital sem več dopisov iz te okolice, Canton, Middle Branch; imel sem priložnost jih premodrovati; povzel sem iz njih tole: Dopisnik sporoča v javnosti, da smo Slovenci v okolici vsi napredni in da v vseh ozirih dobro napredujemo. To je vse dobro, da se v javnosti hvali, ker, ako bi oporekal, bi ne bilo v soglasju. Končno pa vprašam, v kateri stvari tako impozantno napredujemo? Jaz ne vidim dosti napredka. Sicer imamo podporno društvo, katero spada pod okrilje S. N. P. J. To je samo en korak naprej v desetih letih. Koliko korakov je pa še treba narediti, predno se bomo mogli prištevati k naprednim oz. drugim naselbinam? Torej, ali imamo glasbeno, pevsko ali pa dramasko društvo? Odgovor na to je lahak. Vidim pa, da bi se dalo kaj ukreniti v teh prastanjih, samo če bi bilo kolikaj jedinstva in energije. Treba je skupno nastopiti, pa pevski zbor ustanoviti, to bi bil drugi korak napredka. Potem bi lahko imeli dramasko društvo. Imamo dosti mladih fantov in deklet, katere vidim, da imajo dober talent in bi se dali prilagoditi talentu. Samo eno je treba: poguma in dobre volje, in stvar bi se lahko v kratki dobi začela! Da bi enkrat imeli enega od gori omenjenih klubov, potem bi se le mogli reči, da smo počeli napredovati; sedaj se pa še ne moremo sklicevati, da smo napredni.

Sporočevalec začetkoma hvali in pozdravlja kulturo in napredek. Zvršuje ga pa tako, da si vsak čitatelj more predstavljati, da ni tako kot on, pravi. Sicer oznanja, da bomo imeli desetletnico obstoja našega društva. Nastopi dramasko društvo "Ivan Cankar" iz Clevelandu, Ohio. Nastopil bo pevski zbor "Prešeren" iz Barbertonu, Ohio. Igral bo izvrsten orkester iz Cantona, Ohio, pri katerem tudi ni nobeden Slovenec. Potem, če smo hoteli prirediti slavnost, smo bili primorani povabiti vsa gori omenjena društva iz bližnjih kulturnih in naprednih naselbin, da so prisostvovala na slavnosti desetletnice obstoja našega društva. Doma torej nismo imeli nič, da bi se mogli pokazati naprednim.

Priporočam, da tisti organi, kateri so naprednega mišljenja, naj povzamejo akcijo in začnejo zbirati člane za pevski ali dramaski klub. Jaz sem takoj pripravljen sodelovati in tudi podpirati. Bilo to v osebi ali v denarju.

Kako nam bo slavnost uspela, ppročam v drugem "članku". — Član društva št. 315.

Cetrta pošiljatev pittaburških Slovencev poplavljenecem v Sloveniji.

Čisti prispevek od igre "Trije tički," katero je priredilo pevsko društvo "Prešeren," \$82.90. Društvo sv. Roka št. 15 K.S.K.J. darovalo 25 dolarjev. Društvo Marije sedem žalosti št. 81 K.S.K.J. 10 dolarjev. Po 5 dolarjev daroval Frank Goršek. Po 2 dolarja: Joseph Briški in John Trempuš. Po 1 dolar: Lois Sturm, Mike Omahne, Frank Zbošnik, Tokio Street, Joseph Kos, Mike Kunik, Mary Brdik, Peter Klobučar, Mirko Copič. Po 50c: Vincenc Mirt, Julius Shmith, Lois Kulovec. Po 25c: John Jank.

Skupaj \$137.65, katero vaoto nakažemo kakor običajno na Rdeči križ v Ljubljano, in sicer, ker se nam zdi, da je bila žirovska občina ena iz med najbolj prizadetih in ker ni imela še nobenega zneska izrečeno nakazane, med tem ko so drugi okrajji še imeli, se naj ta znesek pošlje na občino Ziri.

Vaega skupaj je bilo dosedaj s tem tukaj nabranega \$671.35. Ves ta znesek se je do malega nabral med pittaburškimi Slovenci, razen kakor že omenjeno, kar je nabral John Dolenc na Willoku in Broughtonu in Frank Erzen na Rentonu, Pa.

Vsekakor je razveseljivo, da se rojaki v taki meri zavedajo te človekoljubnosti. Največja zahvala gre pri tem seveda darovalcem in obenem pa tudi nabiralcem, ki se potrudijo pri tem ne prav lahkem poslu. Vso pohvalo zaslužijo tudi igralci, ki so žrtvovali čas in delo pri igri, ki tudi zahteva precejšnega truda.

Toraj v imenu prizadetih, vsem tistim, ki so kaj prispevali k temu, prišrna hvala. Tiste pa, ki še niso, tudi prosimo, da se odzovejo in darujejo po svoji moči, četudi jih kdo ne oblaže. Vsa naj bo prepričan, da se isti denar razdeli med najbolj potrebne med potrebnimi. Prejel sem namreč privatno pismo od sestre, ki mi med drugim piše, da se je prvi denar razdelil med tiste, ki so brez strehe in brez vsega. Tisti pa, ki imajo ogromne škode in imajo še sredstva za življenje, pa niso dobili še ničesar.

Toraj kakor razvidno, denar gre za največje siromake, valed česar nam, da ne bo nihče stal trdosrčen, temveč vsak pomagal po svoji moči, če tudi z najmanjšim darom. — Frank Obak, tajnik; Frank Erzen, blagajnik.

Nekoliko odgovora.

Collinwood, Ohio. — Nekoliko odgovora na Skebetov dopis, ki je bil nedavno tega priobčen v "Amerikanskem Slovenceu." Skebe v tem svojem dopisu nekaj čenca, da je stopil psu na rep in Mravlje je zavilil. Tako pike Skebe v skebakem listu. Jaz kot pošten delavec bi se sramoval v tak list podpisati svoje ime. Kake laži tukaj piše in zagovarja Hribarja! Gotovo, da on ne bo zagovarjal napredka, da bo naprednost vedno pobijal, zato ker naprednost ni njemu v korist; ali kakor sem že enkrat omenil, koliko plaša Hribar Skebetu za njegov podpis?

Jaz sem slab, toda on je pa še vliko slabši. Kar nas je naprednih, ne hodimo nikakih pridig poslušat in ne vas gledat. Velikokrat pa se je že zgodilo, da je Hribar napadal člane in članice naše najbolj ponesne podporne organizacije S. N. P. J. Skebe naj mi odgovori, če se to spodobi za božjega namestnika? Jaz mislim, če bi Hribar malo manj napadal in malo manj nasprotoval, tedaj bi prav gotovo bilo boljše zanj in za naselbinor. On je naredil največ razdora pri naših društvih tukaj. Kljub temu pa smo napredovali na vseh poljih.

Dobro naj si Skebe zapomni, da ko bi delavcev ne bilo, bi gotovo tudi Hribarja ne bilo med nami. Omenim naj še, da je on pisal, kako sem se "lansko leto vrezal." Prav nič se nisem "vrezal." Še vedno sem na stališču, da bi bilo kmalu kaj drugače, če bi se ljudje zavedali svoje dolžnosti. Skebe vprašuje, če ga poznam. Gotovo, da ga ne poznam! Dalje tudi laže, da sem se ga nekoč izogibal v neki dvorani, kajti, pravi on, če bi prav delal, tedaj bi se ga prav gotovo ne izogibal. Jaz se ne morem prav nič spominjati, da bi Skebete kje srečal, na ulici ali v kakih dvorani. Kar se pa tiče druge Skebetove čenčarije, mu ne bom odgovarjal; naj mu lažnjivi kljuke. Le tako naprej. — A. Mravlje.

S POTA.

Moon Run, Pa. — Dodatek k dopisu iz Moon Runa: Pomotoma je bilo pozabljenih nekaj imen igralcev "Hrbtenice" v dopisu, in sicer eden zelo dober igralec s skoro največjo vlogo. To je Jack Škeri ter tudi Joe Kavčič in družina Čuk. — Frank Lukantič.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

ŽARKOMET

Daj, če ne, boš boljševek!

Ti, Capin, si mi dolžan sto dolarjev! Daj, plačaj, ako ne, te naslikam za boljševeka!

Ti, Grah, imaš lepo ženo, katere nisi vreden ... Daj jo meni! Ako ne daš, si grd boljševek!

Ti, delavski vodja, bi rad vodil štrajk? Ali bi? Aha! Ne boš! Ako to storiš, tedaj je to dokaz, da dobivaš zlato iz Mokave!

Ti, agnostik, nočeš z mano vred verjeti, da je božji sin o zdravil slepce s pljunki! Ti, boljševiski vrag!

Ti, mister Straight, se ne daš podkupiti! ... Falot si, zarotnik proti vladi, boljševek!

Ti, Stromak, nočeš imeti otrok! Ti si boljševek, da boš vedel!

Ti, Krugla, si meni otežil dobro službo. Kosmati boljševek!

Ti, Calles, predsednik Mehike, ne daš oja po dobrih starih pogojih! Zato si največji boljševek!

Včasih so namalali hudiča z rogovi in repom — in male duše so trepetale groze. Danes je treba drugačnega parklja. In našli so ga. Danes malajo boljševeka.

Nova sovjetska grozota!

Influenca je pokosila 2800 oseb v Tokiju. Ljudje še naprej umirajo. Isto se godi v Španiji, Belgiji, Nemčiji, Danski in Švici.

Japonska in vse ostale prizadete dežele bi morale takoj pretrgati diplomatske vezi z Moskvjo. Kajti najmanjšega dvoma ni, da je to boljševisko delo.

Mir med vami!

Cenjeni Žarkomet! Posveti za "Starcem" in povej, kje se nahaja. Pri nas ga ni več. Mi, kar nas je sivih in plešastih, nismo krivi, če ni naraščaja v mladinskem oddelku. Nismo krivi, ako ga ni bilo v starem letu. Krivi so drugi, ki nam mladino odvajajo v angleške organizacije. — Iz Kansasa.

Mussolini rabi denar!

Mussolini bi rad naročil drugo revolucijo na Grškem in eno v Bolgariji. Zato se priporoča franciskanskemu štabu v Chicagu, da pripelje novo delegacijo s polnimi žepi v Rim.

Oh, oh, jejmjenasta, jejmjenasta!

Oh, Žarkomet, ko bi ti poznal želje tvojih prijateljev, ne bi bil tako skop s svojimi žarki! Vrgel bi jih bolj na široko. Tako se mi pa zdiš kakor nožica zalega dekleta, ki trpi na stianjenih prstih, samo da ima majhne škornjice. — Se ena bralka Ameriške zgodovine iz Aurore, Minn.

Dobri nasveti za dom.

Kakor si kuhaš tako boš pil.

Trunka ni več — drugi pa ne more povedati.

Dragi Žarkomet! Prosim te, posveti sem v San Francisco in odgovori mi na sledeče vprašanje: Adam in Eva sta imela dva sina, Kajna in Abela. Kajn je pa Abela ubil, nakar se je nekaj časa skrival po svetu, potem se je pa oženil. Jaz bi rada znala, kje je Kajn dobil ženo, ker takrat ni bilo nikogar na svetu, razen Adama in Eve. To mi povej, Žarkomet, če si kaj "smari". Ako mi pojasniš, ti pošljem šopek cvetlic iz Kalifornije. — Radovednica iz San Franciscu.

Kontest za kratke prispevke.

Bog je zgolj duh. Duh nima podobe. Kako so torej bili ljudje ustvarjeni po božji podobi? — A. K., Wisconsin.

Molčati ni mogoče, povedati se ne sme!

Ljubitelj resnice. K. T. B.

S polja znanstva

NOVA ODKRITJA IN IZNAJDBE

NOV. OGROMEN TELESKOP ODKRIFE NOVA ČUDESA NA NEBU.

Ženji, ki je ustvaril sedanji največji teleskop na svetu, je izdelal načrt za novega, čigar zrcalo bo merilo 300 palcev v premeru. Stal bo dvajset milijonov dolarjev.

Amerika, ki ima že danes največji teleskop na svetu, dobi v nekaj letih še večjega, dvakrat močnejšega kot je sedanji. Današnji Mount Wilson v Kaliforniji. Njegovo zrcalo (reflektor) meri sto palcev v premeru. Načrt zanj je izdelal F. C. Pease.

Ta ženji je zdaj izdelal načrt za superteleskop, ki bo imel zrcalo 300 palcev ali 25 čevljev v premeru. Graditev tega veličanstva je preračunana na dvajset milijonov dolarjev stroškov.

Kdor ima le malo pojma o astronomiji, si lahko predstavlja veliki napredek te znanosti, ki ga obeta novi teleskop. Ko je bil zgrajen sedanji stolpič teleskop v Kaliforniji, so astronomi mogli v par letih odkriti nova osolnčja in univerze, ki se nahajajo tri milijone svetlobnih let od naše zemlje. Ne samo odkrili, tudi fotografirali so jih. Z novim superteleskopom pa bo mogoče prodreti v daljavo osem do deset milijonov svetlobnih let.

Da bo mogoč čitatelj, ki še ne ve, kaj je svetlobno leto, razumeti silno moč nameravanega "česa", ki ga naredi človek, naj si domislija, da gleda skozi superteleskop z lune na zemljo. Zemlja mu bo tako blizu, da bo lahko štel vsa večja poslopja v New Yorku in drugih velemezih. Naj se preseli na Mars in bo lahko razločeval mesta, črna polja in gozdove na zemlji. Kontinenti bodo pa tako jasno definirani kakor na reliefnem zemljevidu. Ako bi na gledal z zemlje na Mars — kar se kmalu zgodi — bi hitro rešil ugane takozvanih "kanalov" na Marsu, če so to narurne črte ali umetno delo kakih bitij. Luno bi imel na dlani; lahko bi gledal v tiste kotanje, o katerih danes domimo, da so ogromna žrela aktivnih vulkanov. Se zanimajše bi bilo opazovanje Saturnovih obročev, večne goste meje na Veneri in posebnosti ostalih planetov. Nadvse veličasten bi bil pogled po našem vseмирju, po naši Rimski cesti — in naposled pogled preko mej našega univerza na tiste svetle pege, ki jih danes še komaj opazujemo. Mar niso tiste svetle pege tuji univerzi ali vsemirji, veliko večji kot je naš, ki meri 100.000 svetlobnih let v premeru?

Treba je pojasniti, kaj je svetlobno leto. To je moderna meta za daljave v nebesnem prostoru. Navadni ljudje, ki se študiramo astronomije, ne poznajo take mere. Nam zadostuje meter ali ameriški čevljev. Kvejemu milja ali kilometer. Za daljave naših potov na zemlji to zadostuje. Tudi za naše osolnčje še gre z milijoni. Naša luna je na primer oddaljena 250.000 milj od zemlje. Zlata pokveka Mars je največ 6 milijonov milj proč od nas. Zemlje do sonca je 93 milijonov milj. Do tu še gre, naprej pa ne več. Preveč bi bilo milijonov, bilijonov in trilijonov.

Iz tega razloga so učenjaki zeli novo merilo: svetlobno leto. Kaj je svetlobno leto? Svetloba preleti 93 milijonov milj od sonca do zemlje v osmih minutah. Neptun, naš najbolj oddaljen planet; ki je od sonca 30krat bolj oddaljen kot Zemlja, nam pošlje svetlobo, ki jo dobi od sonca, v štirih urah. Če zapustimo naše osolnčje in gledamo po sosednjem osolnčju, ki je najbližje našemu, vidimo, da je naš najbližji sosednj

sosed, Alpha Centauri, tako oddaljen, da njegova svetloba potrebuje štiri leta, da pride na zemljo. Svetlobno leto je torej eno leto potovanja svetlobe. Reklamo, da svetloba leti 186.000 na sekundo. V enem letu je 30 milijonov sekund v okroglem številu. Pomnožite ti dve števili in dobite, da svetloba v enem letu preleti 5.000.000.000.000 milj, to je pet bilijonov milj. Kadar torej rečemo: Toliko in toliko svetlobnih let, rečemo s tem toliko in toliko petkrat bilijonov milj. (Bilijon je po evropskem številjenju milijon milijonov.)

Ko smo torej spoznali novo mero za vseмирsko pota, nam bo lažje pojmiti ogromne daljave, ki nam jih odpre superteleskop. Rimski cesta, tisti svetel pas, ki se v jasnih nočeh vleče preko neba, je del našega vsemirja. V tej "cesti" je tri milijarde solne in solnčnih sistemov. Astronomi so dognali, da ima naš vseмир obliko okrogle plošče, ki meri 300.000 svetlobnih let v premeru, njena debelina pa meri 37.500 svetlobnih let. V našem vsemiru se nahaja najmanj bilijon solne z našim solncem vred. Zunaj vseмира, a še vedno v zvezi z njim vsled univerzalne privlačne sile, so pa ogromni sistemi takozvanih kroglastih grozdov (globular clusters), ki niso nič drugega kot velike konglomeracije zvezd več sto svetlobnih let v premeru.

Se bolj zunaj so pa še druge organizacije v formi spiralnih nebul, katerih pa tudi z največjim sedanjim teleskopom ne moremo spoznati, kaj da so. Učenjaki domnevajo, da so to tuji vsemirji. Našli so jih več tisoč. Pod največjim teleskopom se razodevajo kot svetle pegice. Ti univerzi so najmanj milijon svetlobnih let od nas. Vse to, kar se nahaja zunaj našega vsemirja, je še tajnost. Med tajnost spada tudi dvojna spiralna nebula, ki je morda dvojni univerz — dvojčka v vesoljstvu — vrte se drug okoli drugega. Dvojčke solne je opaziti v našem vsemirju: dvojke solne, ki se vrte drug okoli drugega. Vsi univerzi, kakor posamezna telesa, se namreč vrte okoli svoje osi in potujejo dalje po prostoru.

Vse te tajnosti bodo morda pojasnjene, kadar dobimo novi teleskop. Gradnja tega veličanstva ni nobena šala. Zahteval bo vse sposobnosti astronomov, inženirjev in optikov. Izvršitev perfektnega ploščnega zrcala, ki bo merilo 25 čevljev v diametru in ki bo srce celega aparata, bo samoonasebi mojstrsko delo. Najrežje mora biti iz materiala, ki ostane vedno čist in na katerega ne sme vplivati temperatura niti premikanje. Površina zrcala mora imeti vzboklino, ki bo perfektna do ene milijotinke palca. Ogromen aparat bo stal na jeklenih valjarjih in premikal se bo z električnim motorjem. Astronom se bo le usedel na svoje mesto in pritisnil gotov gumb, nakar se bo teleskop sam nameril na zaželeno zvezdo in ostal avtomatično namerjen v tisto smer. Premikanje bo ravnila električna ura, ki bo dovolila le toliko gibanja, da ne bo obračanje zemlje okoli svoje osi motilo teleskopa.

Chaplin bo tudi tožil ženo. Buffalo, N. Y. — Charlie Chaplin je v četrtke na potu v New York dejal reporterjem, da vloži protitožbo napram svoji ženi Liti. Pravi, da bo pobijal vse njene obdolžitve in zahteval, da njegova dva otroka ostaneta pri njem. Afera z ženo je komična silno potna. Njegova igralna kariera je v nevarnosti. Silijo se glasovi o bojkotu njegovih filmov. V nekem mestu v Kanadi so mestne oblasti že prepovedale predvajanje njegovega filma. Novi film "The Circus", ki ga Chaplin zdaj ustvarja, ne bo morda nikoli dovršen.

JAVNA GOVORNICA

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev "Prosvete".

Odmev na dopis iz Clevelanda. Cleveland, Ohio. — V številki 291 Prosvete z dne 18. dec. je izšel dopis z naslovom "Odmev na polemiko v Enakopravnosti," in s podpisom Louisa Zarkota iz Clevelanda, O. Ker ta dopis ne odgovarja še oddalec resnici, je moja dolžnost, da cenjenim čitateljem Prosvete po širni Ameriki, ki ne vedo tukajšnjih razmer, pojasnim, da ne bodo res mislili, da se tukaj pri dnevniku "Enakopravnosti" kuje kakšna zarota v Clevelandu za uničenje in razpad socialističnega kluba, njenega odseka pevskega zbora Zarje, propast Proletarca in dnevnika Prosvete. Tako piše v dotičnem dopisu Louis Zarko, ki pravi, da par faktorjem pri listu "Enakopravnost," ki imajo koristi pri listu, hoče, prerokuje ali skuša to ogromno delo storiti. Čudno se mi zdi, da Louis Zarko ne omeni onih par faktorjev, ki imajo koristi pri listu in ki hočejo vse to uničiti. Kot poslednega in pbatnega dopisovalca bi bila njegova dolžnost pojasniti, da bi čitatelji Prosvete vsaj vedeli, kdo so tisti, ki imajo koristi pri Enakopravnosti. Pri tem listu so trije uslužbenci v uradu in k temu oboju spada še moja malenkost ter mr. Renko kot glavna zastopnika lista, ki nimava nič drugega kot navadno provizijo od naročnin ali od dobijanih oglasov. Prvi trije pa imajo navadno plačo od družbe "Enakopravnost." Torej kdo ima kakšen poseben dobiček pri listu? Če bi ne delali pri "Enakopravnosti," bi pa kje drugje, da bi se preživeli. Umrlj radi tega gotovo ne bi, kot nismo prepričani, ko lista ali družbe "Enakopravnost," še ni bilo.

Drugo bi bilo posledno od dopisnika, da bi v javnosti pojasnil, kdo hoče vse one velike ustanove uničiti, posebno pa dnevnik "Prosveto," ker obenem bi moral uničiti tudi S. N. P. J., ker je dnevnik "Prosveta" lastnina te močne organizacije, oziroma njenega članstva. Ali ni naravnost smešno pisati v javnost tako nesmisel. Dopisnik bi moral vedeti, da par ljudi, če bi res ruvali proti tem ustanovam, kar jaz dvomim, da so med obojem ali direktorijem družbe "Enakopravnost," ne more prav nič storiti ali škodovati. Louis Zarko bi moral tudi vedeti, da so se z vso srditostjo in zagrinostjo zaganjali neštevilni sovražniki že leta in leta v socializem in posebno pa v S. N. P. J. ter v glasilo in dnevnik "Prosveto," in sicer od začetka, ko se je eno ali drugo ustanovilo. In iz isto srditostjo se še danes zaganjajo. In koliko blata so že zmetali ti sovražniki socializma, sovražniki Slovenske narodne podpornice jednote in njenega glasila! Vprašanje je, ali se je to blato prišlo teh ustanov in njih glavnih odbornikov. Krepak odgovor je, ne in ne. Isto blato je padlo nazaj na one, ki so ga metali, na nasprotnike, ker njim najbolj pristaja. Torej L. Zarko lahko spi brez skrbi. Če niso mogli vsi ti številni sovražniki uničiti teh ustanov, ampak se še vedno lačijo, posebno S. N. P. J. in nje glasilo, dnevnik Prosveta. Dopisovalcu L. Zarkotu moram uljudno kot prijatelju povedati, da od strani obojega direktorija in od strani glavnih zastopnikov dnevnika Enakopravnosti se ni gojilo nikdar nobeno sovraštvo ne do soc. kluba in ne do stranke, če manj, ker so nekateri člani obojega direktorija Enakopravnosti obenem člani soc. kluba, a simpatizirajo socializma pa skoraj vsi, v številni večini delničarjev družbe Enakopravnosti; tako tudi ne do pevskega zbora "Zarje," ker smo vsi ponosni nanjo. Da bi bili sovražni "Proletarci," dnevnika "Prosveti" in S. N. P. J., pa sploh ni govora, ker smo večinoma naročniki teh naprednih časopisov in člani Slovenske narodne podpornice jednote, na katero smo še bolj ponosni. Opozoril bi L. Zarkota in druge dopisnike, da ne pišejo kaj takega v javnosti, če niso popolnoma na jasnem, da je to resnica. Če se kdo v direktoriju ne strinja z drugo osebo v direktoriju ali med delničarji družbe, društva ali kluba, s tem se ni re-

čeno, da je to večina. Tudi ako slučajno kdo stopi v ostro debato z drugim vročevrtnim ali razgretim (to gre za obe stranki, ki debatirajo), tudi s tem ni še rečeno, da je pravilno, v tej jezi pisati v javnost, ker v debati beseda da besedo in v takih slučajih večkrat pride do ostrega prepira, v katerem se izreče marsikaj nepravilnega. Tudi uredništvo Prosvete bi moralo biti malo bolj previdno s takimi dopisi, ki so dvomljivi o resničnosti, da se prej malo informira, čeravno je dopis podpisan. Taki dopisi povzročajo preprič in razdor in so veliko več v škodo kot v korist. Pogovor pravi: Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima. In kdo je pri tej zadevi tisti tretji?

Kar se tiče nastopa ali priporočila pri zadnjih volitvah od strani Enakopravnosti, je uredništvo že pravilno pojasnilo, a vsem ni mogoče ustreči!

Kar se tiče drugega Zarkotovega dopisa, oziroma odgovora na poziv poslovodje Enakopravnosti, moram le toliko odgovoriti: On piše in dokazuje, kako so se znižali naročniki dnevnika "Prosveta" a 800 na dobrih 300 v Clevelandu, dočim se je število naročnikov Enakopravnosti na ta račun zvišalo za kakšnih 500. To je prav čudna trditve, o kateri ne dvomim samo jaz, ampak marsikateri drugi, ki ima pogled v to stvar. Jaz ne vem, kje je Zarko dobil te podatke, da je bilo naročnikov dnevnika Prosvete kdaj od njenega obstoja 800 v Clevelandu vsehvi Colliwood, ki isto spada pod mesto Cleveland. Kar vem jaz kot večletni potovalni in lokalni zastopnik dnevnika Prosvete, jih je bilo skupaj v mestu Clevelandu okoli 800. A danes jih je okoli 490. To je približno 500. Za te številke jaz vem. Ako kdo ve za druge, mi jih mora dokazati. Da so pa vsi bivši naročniki Prosvete postali naročniki dnevnika Enakopravnosti, ni resnica. Kolikor jaz vem, so pustili Prosveto iz različnih vzrokov, kot pustijo vsak drug list. Nekateri so umrli, nekateri so šli v stari kraj, nekateri radi družinskih neprilic, razpoko, nekateri radi tega, ker je list pisal proti gospodom, in spet drugi, ker list ni pisal zadosti radikalno, in sicer to pred dvema leti, ko so imeli komunisti tukaj še precej močno postojanko in jih je prihajal šuntat "slavni" Bartulović. Da je kdo pustil Prosveto in se naročil na Enakopravnost, ne trdim, da ne, zaradi domačih novic, družinskih in drugih vabil in sej. A bili so tudi taki, ki so pustili Enakopravnost in se naročili na Prosveto. Teh je gotovo več kot prvih. Skušal sem kot zastopnik obeh listov, da so ostali oziroma postali naročniki obeh listov, a ko pa se mi ni posrečilo, pa ne morem pomagati. Pojasnil sem vsakemu, da dnevnik Prosveta je najboljši slovenski list v Ameriki za delavce in sploh za točne svetovne novice. A za dnevnik Enakopravnost sem enemu ali drugemu povedal, da je dober list za domače novice in tako za vse one, ki se zanimajo za različna društva, klube, delavske ali narodne domove itd. Torej nisem škodoval ne enemu ne drugemu teh listov. Sedaj, ko ne agitiram več za "Glas Svobode," ker je vodstvo in uredništvo lista postalo nekako čudno in naročniki se ne strinjajo z njim in ga puščajo, pridobim marsikatero naročnika za Prosveto ali Enakopravnost in še več upam, da jih bom. Ker sta Cleveland in okolica velika, da en človek ne more vsem, bi prošil vse clevelandске tajnike društev S. N. P. J., da pregledajo imenik svojih članov in kdor še ni naročnik dnevnika Prosvete, naj ga nagovori, ali naj da ta imena meni, da jih jaz oblašdam. Upam, da mi bo pomagal tudi Louis Zarko in kdo drugi. Obenem bomo lahko agitirali za Proletarca.

Toliko se mi je zdelo potrebno čitateljem pojasniti. Pozdrav vsem čitateljem Prosvete — Anton Jankovič.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini kraj trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Nadomestne volitve delajo skrb in strah britskim nazadnjakom

Delavska stranka zmaga. Konservativci jezni, ker jih je Mosley zapustil, kateri ne pozna kompromisa s srednjim stanom.

London, Anglija. — Zmaga britske delavske stranke pri nadomestnih volitvah v Birminghamu so udarec za konservativno vlado. Oswald Mosley, novi član delavske stranke, je poznan kot odločen socialist, ki ne pozna kompromisov s podporniki kapitalističnega sistema blagovne produkcije in distribucije. On je prejel 16.077 glasov, konservativci 9.495, liberalci pa 2.600.

Kapitalistični listi so strastno in osebno napadali njegena in njegovo ženo, ki je rojena Američanka. Mosley je imel preje zveze z aristokracijo in je bil nakoč kot torij poslanec v britskem parlamentu. To je torej še toliko bolj jezilo, ker je postal nezvest kapitalističnemu razredu, in napadli so ga besno.

Tudi v delavski stranki je Mosley naletel na opozicijo. V volilnem boju je Mosley dokazal, da se lahko zmaga, ne da se ljubkuje s srednjim stanom. "Nikakor se ne more dosti naglasiti," je dejal Mosley, "da smo v tem boju s programom socializma, ki ne pozna kompromisov. Pridobili smo veliko glasov tudi srednjega stanu. To dokazuje, da je teorija nekaterih članov delavske stranke napačna, po kateri lahko pridobimo srednji stan, ako nastopamo kot viktorijanski liberalci."

Po splošnih volitvah je bilo pet in dvajset nadomestnih volitev. Delavska stranka se je udeležila volilnega boja v 22 slučajih. V teh volilnih bojih so se glasovi za delavsko stranko v prizadetih okrajih pomnožili od 227.062 na 243.566 glasov, sedeži pa od pet na deset. Oddani glasovi za konservativno stranko so padli od 280.009 na 220.102 glasova, sedeži pa od štirinajst na enajst. Pri teh dva in dvajsetih nadomestnih volitvah je bilo oddanih več glasov za kandidate delavske stranke, kot skupaj za vse kandidate liberalne in konservativne stranke.

S polja vede

Temperament v zvezi s kemikalijami v telesu?

Veda je odkrila vez med osebnostjo in kemikalijami v človeškem telesu in na podlagi tega odkritja upa, da kmalu najde uspešno zdravilo zoper gotove slabosti kot je nagla jeza, topost, razdražljivost itd.

Dr. Gilbert J. Rich, ki je izvršil mnogo eksperimentov na kolskih otrocih in visokošolcih v Chicagu, poroča, da je dognal, da imajo leni in topi ljudje v sebi več kislin kakor pa gibčni, živahni in bojeviti ljudje.

Ljudje, ki so "dobre nature", to je mirni in prijazni, imajo manj fosfora v krvi kot pa oni, ki so nemirni, nagajivi in grobi. Na podlagi tega dognanja je dr. Rich zaključil, da je temperament človeka odvisen od množice kemičnih snovi v telesu. Poskušnje se bodo nadaljevale, ko bodo odkrile je še komaj v povojih. Ako se neovrgljivo dokazuje, da človeška čustva izvirajo iz kemičnih snovi, tedaj bo lahko polskati zdravilna sredstva za omiljenje nagle jeze in drugih slabosti, ki delajo ljudem ogromno škodo.

Babice prodajale otroke. Chicago. — Zdravstveni komisar Bundesen je ukazal 13. t. m. aretirati tri babice na obtožbo, da so kupovale novorojenčke od mater, ki ne marajo otrok in jih prodajale neplodnim ženam, ki bi rade rodile, pa ne morejo. Babice so baje prodajale deteta po cenah od \$250 do \$1200. Aretirane so: Anna M. Lee, 900 Belmont Ave., Helen Dugdale, 5204 S. Western ave. in Amalia Becker, 1739 W. Chicago ave.

Slovenska Naročna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODESEK:
Predsednik Vincent Cankar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7 Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jose Zaverisnik; upravitelj glasila Filip Godina; vrhovni sodnik Dr. F. J. Korn, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODESEK:
Frank Somrak, predsednik, 996 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank Alsch, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupancic, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODESEK:
John Goršek, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Trčeti, Box 22, Strabane, Pa.; Tony Schragal, R. F. D. No. 1, Johnston City, Ill.; Frank Podboj, Box 61, Park Hill, Pa.; Anton Sular, Box 104, Gross, Kans.

BOLNIŠKI ODESEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2627-59 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VZHOODNO OKROŽJE: Joseph Zorko, R. F. D. 2, Box 120, West Newton, Pa.; Anton Abram, 1189 E. 74th St., Cleveland, Ohio.
ZAPADNO OKROŽJE: Jacob Balak, R. F. D. 2, Box 58, Pittsburg, Kans.; Jugoslavac: Frank Klum, Box 958, Chisholm, Minn.; za sev. zap.: John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:
Frank Zajc, predsednik, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.; Ludvik Medvedek, 4409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Hraat, 448 National Ave., Milwaukee, Wis.

Zdržišveni odbor:
Frank Vidmar, predsednik, 7454 W. 63rd St., Argp, Ill.; John Olip, 5430 S. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Goshal, 3953 So. Broadway, Denver, Colo.

POZORI! — Korrespondenca s glavnimi uredniki, ki delajo v glavni uredni, se vrši takole:

VBA PISMA, ki se nanašajo na pismo gl. urednika, se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKEGA PDPORNE SE NASLOVI: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POSILJATVE IN STAVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zajcu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgornji.
Vsi prisilni na gl. porotali odesek se naj pošiljajo na naslov: John Goršek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Vsi dopisi in drugi spisi, namena, oglas, naročila in sploh vsa, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA," 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

J. B. Neenan: ZAPUŠČEN

Neprenehoma je deževalo. Mrhalno so se odbijale debele kaplje od prozornega stekla in motile mrtvo tiho. V sobi je vladala poltuma. Ob oknu je sedel in strmel na cesto, po kateri se je vlačila gosta megla. Mimo okna je smuknila senca. Debeli ženski je bežala s težko culo v roki pred dežjem, da čim prej doseže streho.

Tone pa je bil gluha za vse. Sključeno je sedel pod težo bremena zapučenosti. Bil je sam, zapuščen. Na svojo je imel le groznak spomin.

Očeta ni nikdar poznal. Mogoče je bilo to bolje zanj. Pijaneč je bil in ljudje so vedeli mnogo slabega o njem. Tudi mati se ga ni rada spominjala. Nikdar mu ni govorila o njem.

Pred pol letom pa so zagrebeli mater. Takrat ni bil zapuščen. Ljubil je nestro nad vse. Nikdar ni mogel zabiti trenutka ob njeni zadnji uri. Sestrica je jokala ob postelji, in njemu jo je izročila mati. "Varuj jo, čuvaj, Tone, da se ne izgubi," je zdihnila s težavo. In danes? Kako bi odgovarjal materi o svojem varstvu?

Cutil se je krivega. Toda, ali ni rotli sestro, naj ostane doma? A ona je šla, padla, se izgubila, česar se je mati tako bala.

Mimo okna je drdral voz in še dolgo se je čul ropot za njim. Njega ni motil. Misli je o sestri, ki pravzaprav ni njegova, ker je mrtva, izgubljena v velikem mestu, pogreznjena v blato. Morda je spoznala napačno pot, a namesto, da bi se vrnala, je padala in se pogreznila še nižje.

Dež je ponehal. Ceste so zopet oživele. Mimo hiše je prišla glasno truma ljudi in nekaj se jih je ozrló v okno. Začudili so se, da je mladi, lepi obraz tako žalosten, zapuščen. Tonetu se je zdelo, da vedo vsi, govorijo vsi samo o njem, da je brat one, ki je pustila brata, šla v svet in utonila v njem.

Povesil je pogled pred temi hudobnimi očmi in se še bolj sključil pod bremenom zapučenosti.

ČEZNAM PRIKREDS SLOVENSKE
ORGANIZACIJE V CHICAGU.

Društvo "Danica" — Banket dne 15. januarja na 1921 W. 22nd St. "Zarja" ima veselo 22. januarja v Narodni dvorani na Racine Ave. in 18. cesti.

Dr. St. 102, S. N. P. J. — Makkarad-nas veselic v soboto 29. januarja v dvorani S. N. P. J.

IZDARIMO SI JIH LE PAR STO LISTOV IN BODO KMALU POŠLE — hitite z naročili, da ne bodete prepoznani. 10 listov stane samo \$2.50.

Philip Godina, upravitelj.

NAKUPITE SI KNJIGO
"Ameriški Slovenci"

BISERI IZ SVETOVNE LITERATURE

WILLIAM SHAKESPEARE
(1564—1616)

(Dolje.)

Bolj znani Shakespearevi spisi so njegove zgodovinske igre, drame in komedije. Tu se ne bomo spuščali v podrobno razpravo o vsaki igri posebej, ali pa podajali seznam njegovih številnih del, kajti kdor se zanima, jih lahko dobi malone v vsaki knjižnici. V angleščini kakor tudi v drugih jezikih je že izšlo toliko najrazličnejših izdaj Shakespeara, kot mogoče še o nobenem drugem pisatelju.

Zgodovinske igre predstavljajo zgodnjo dobo Shakespearevega pisateljevanja in njegov razvoj v novem poklicu. Za snov je jemal spise iz kronike Holinsheda, nekakega prejšnjega dramaturga. Snov je po svoje predelaval v dramo, toda zelo različno od virov. Namesto da bi obdelal eno samo snov, je na primer pobral iz raznih spisov vire in jih spojil v enoto. Ni se zanimal zato, da bi bil zgodovinski, temveč podajal je značaje kolikor najbolj mogoče realistično. Včasih je naslikal čisto drugačnega značaja, kakor je bil mogoče v zgodovini. Dasi zgodovinarji pišejo o kralju Rihardu III., kako lep in prijeten je bil, ga Shakespeare naslika kot pukljatega pokvečenca.

V svojih komedijah se Sha-

kespeare pokaže kot resničen humorist. On ohranja svoj humor skozi delo, ki ni pripravljeno samo zato, da brezmišno vzbudi smeh. Poln je veselja in življenja in se redkokdaj spusti do gole farse. Citatelja spravi v veselo razpoloženje. Svojih iger se tudi ne poslužuje zato, da bi karikiral posameznike, katerih ne mara, dasi pravijo, da je za osebo Justice Shallowa v komediji "Vesele žene windsor-ske" izbral sir Thomas Lucija, katerega je vedno črtil. Dasi je torej v tem slučaju mogoče s smešnim karakterjem v igri karikiral svojega nasprotnika, ni gotovo, da je drugod zastopal enako stališče. Njegov humor je premlj, da bi s njim smešil svoje sodobnike. Njegove burke so brez osebnosti, katere so tako vidne pri slabih pisateljih dram. Shakespearev humor nudi veselje in zabavo za cela stoletja.

Shakespeareve komedije so zabavne radi humorističnih položajev v katere zabreduje njegovi karakterji. Značaji so živi ljudje, sestavljeni iz domisljije in življenja. Ko je igra končana so vsi karakterji, kateri so v nji podani, popolni, tako da ni nejasnosti.

Komedija je nastala iz istega vira kakor tragedija. Največji pisatelj komedije je lahko enako uspešen v pisanju tragedije.

Shakespeareve tragedije so večkrat na odru kakor komedije. Pisal jih je pozneje, ko je dozoreval in je imel vse sposobnosti tolmaiti brezprimerno tragične vloge, katere je zasnoval. Njegove tragedije so višek dramskega genija. V njih pokazuje svoje široko obzorje v življenju in svojo perfektno umetnost sestavljanja. Hamleta je stresnila smrt njegovega očeta in pozneje sina. Neki njegov prijatelj, katerega je imel najrajši, je padel v zaroti proti kraljici Elizabeti. Puritanska reakcija proti odru in igri se je pričela. Vse to je Shakespeare ločilo od komedije, da se je lotil globokih dram, najboljših bisero-v v svetovni literaturi, katere so prevedene v vse jezike.

"Julija Cezarja" je Shakespeare črpal iz finih življenjskih Plutarha in iz nekaterih bolj slabih iger. Svojo storijo je močestno izdelal v verzih in iz nje napravil tragedijo ne samo posameznika, temveč mase. V "Hamletu" se je poslužil pravljice, katere je bila še v petnajstem stoletju splošno znana po severni Evropi. Spremenil je formo in napravil iz drame nezgoden tragikonski zaključek. Tudi v tragediji "Macbeth" je segeval v daljno zgodovino po neko pripovedko, katero je preoblikoval tako, da mu je služila v najstrašnejši tragediji. Samo o teh treh tragedijah je bilo že spisane za celo knjižico literature. Za imenovanimi so se vrstile Shakespeareve drame, znane

kot najboljša mojstrska dela. "Othello" in "Kralj Lear" sta na isti stopnji s "Hamletom" in "Macbeth."

Odlomki iz komedije "Kakor hočeš"

(Drugo dejanje. Prizor iz Ardenskega gozda, kjer živi v pregonstvu Vojvoda Starejši s svojim spremstvom.

Vojvoda Starejši (govori dvorjankom):

No, sodrugi, bratje v pregonstvu, ni li stari običaj sladkajši kot dvorjanski blizni? Ni li šuma tam varnejša kot zavist in strah na dvoru? Tu čutimo le kazni Adama, sprememba leta, zima, pa oster led in tlačenje snežene burje, kateri, čeprav me grize in mrazi, se smejem, če ko trsem se v mrazu: To ni od mra, to svetovalec so, ki čutno me prepričajo kaj sem. Namen nesgodni sladke je; čeprav strupen in grd kot pisana krasica, drag biser nosi v glavi svoji. To nas opreča v življenju paovk, da drevesom jezik in potokom knjige, pridige kamelju in dobronemu, meni to ugaja.

Amelia: Srečna je milost vaša, ki more prevesti trdnost narave v slog tako mil in prijeten.

Vojvoda St.: Ali naj gremo pobiti jelene?

Jezni me, ker bi ubogi lisasti norci, rodni prebivalci tega pustega kraja, morali po lastnem nagibu s rogovi prebosti zasledovalce.

Ervi lord: Res, gospodi!

Otočni Jacques se tuguje, ker se tako povzijaše bolj kot brat, ki vas preganja je s prestola. Lord Amiens in jaz dva danes vkradla so za njega, kjer je ležal pod starim hrastom; ki koronine svoje razpleta po vse tili kuni. Tja se zatekel je preganjen jelen, ki ranjen vseh in cilja je lovca ni tam medel. Prav res, gospod, ubojec.

se je dvignil mlo vzdihovaje in težko dihal pod usnjeno kožo. Tako je stokal in debelo solze so kapale mu na nedolžen smrček še vse potan. Tako je kosmatinec prapoc-podoben otočnemu Jacquesu stal na robu gozda pri potoku bistrem in prilivni vanj solze.

Vojvoda St.: Kaj Jacques de? Kako je modroval ob tem prizoru?

Ervi lord: Frigor nenavaden začuden gledal.

ko ne morem je potok valed solza: "Ubogi jelen, kaj delaš testament, kot ga sem jaz, ali, a dajš tistim več,

ki imajo preveč, nametno da bi sam ostal a prijatelj kosmatini . . . (Dolje prihodnjik.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Dec. 31-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite je pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družbeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.50.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Ali želite znati pravno plačati čitani slovensko? Naroči si "Slovensko-angelsko slovnico", katero je izdelal in ima na prodaj književna matica S. N. P. J.

SLOVENEKE POZOR!

Vdovec, star 48 let, se želim seznaniti s Slovenko staro 30 do 40 let. Jaz imam 4 otroke, najmlajši je star 9 let, imam svojo hišo in delam vsak dan. Torej, če katero vesel, ker jaz nujno potrebujem gospodinjo, naj se prijavi. Sprejme se ženska tudi z enim otrokom. Vsa pisma je poslati na naslov: Slovenec vdovec, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

POZOR SLOVENEKE!

Samec star 49 let, premogar v sredini države Penna., se želim seznaniti s Slovenko in svrhu ženitve. Sprejme se tudi vdova, nič zato ako ima tudi par otrok. Želim pa, da bi bila vsaj nekaj let mlajša od mene. Tajnost jamčena. Pošljite s pismom ako le mogoče tudi sliko, na naslov: Slovenski ženin, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

Tisti Slab, Izdelan in Truden Občutek ob Jutru

Prvi znaki upadajočih vitalnih moči in izgube energije je čutili izmenoma in slab občutek ob jutru, ko vstanete in postajate, kakor tudi prijemanje ambicije. Ljudje v tem stanju trpe po navadi na sledečih bolih: slab tek, povišana temperatura, izguba teže, ledena ali topla otebelost, drganje mehurja, slabi spanec, izpuščanje in ledena ali se čez, slabo, vrtoglavost, vrtoglavost, šumenje v ušesih, osteren in slab, ki bolijo pri joku in drugi podobni boli.

Nuga-Tone je čudodelen gradivo zdravila, moči in energije, in čisto čisto in moč, ki se se jemati, tako da: To zdravilo povzroča bujnost, rdečo krv, nabiranje življenja in moči in pojačuje ter posiljuje vitalne organe do presenetljive mere. Nuga-Tone je najboljšo znano zdravilo za popravo tebe, izboljšanje naprave in uspostavi telo v signu pravega reda. Lahko ga prodajajo s garancijo, ki pomeni, da se denar vrne, če zdravilo ni uspešno. Poskusite steklenico in se presodite. Odložite nadomestila — ledite sigurni, da dobite prvi Nuga-Tone. (Adv.)

MATIJA SKENDER

JAVNI NOTAR

za Ameriko in stari kraj

1122 E. Ohio St. Telefon CEDAR 4972 N. S. Pittsburgh, Pa. Izdeluje pooblastila, kupne pogodbe, pobotnice, oporoke in vse druge v notarsko stroko spadajoče spise. Pišite, telefonirajte, ali pridite osebno.

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

- AMERIŠKI SLOVENC—izvrstna knjižna, obsega 682 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00
- Slovensko-Angelska Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjižica za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo \$2.00
- Zakon Biogenije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro. \$1.50
- Pater Malaventura—V Kabaretu—zanimiva povest iz življenja ameriških francižkanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami. \$1.50
- Zajedanci—resnična povest in prava ilustracija dolejši skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki. \$1.75
- Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek. \$1.00
- Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo 50c
- "Hribenica"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mehko vezana, stane samo 25c
- "Informator"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo 20c

Pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Člani S. N. P. J. širite svoj list in pridobivajte nove člane.

Izlet gospoda Broučka v XV. stoletje

Četki spisal Svatopluk Čech.—Poslovenil Stanko Svetina.

I.

Opomniti je treba, da gospoda Broučka niti malo ni prevzela slava, ki jo je dobil s svojim epohalnim izletom na mesec. Govorica o njegovih čudovitih odkritjih se je razširila po domovini in ime Brouček se je razletelo povsod; res, zaradi njega si je seglo v lase ne-koliko redakcij in strank in vsaka izmed njih se je borila za njegovo naklonjenost in mu podtikala svoje tendence. Gospod Brouček pa je modro in skromno molčal. Ni se zmenil za krič javnosti, pobiral je mirno naprej najem-nino in je prebil večere, kakor prej, med stari-rimi znanci "pri petlinu" ali "na vikarku" (najstarejša praška gostilna) — toda tukaj bolj redko — kajti k gospodu Wuerflu si je upal le ob času nove lune, ali če je bilo nebo oblačno.

Skratka, gospod Brouček ni spremenil prav nič načina svojega tihga življenja. Ni hodil v kavarne, da bi ga občudovali mladi navdušenci in gredeči po ulici se je delal, kakor bi ne videl, da so oči vseh uprte vanj s takim svetlim spoštovanjem, kakor je gledalo nekdanj italijansko ljudstvo peva "inferna" (Dante), la-kaje mu na obrazu sledove njegovega bivanja v peku. Gospod Brouček se ni dal niti foto-grafirati, oko uprto v negotovo daljo in s svojim potopisom v roki, tudi ni spisal za časopise in poučne liste svoje skromne avtobiografije z obilnatim učiteljem, ki je že v nečno otroško dušo vsadil seme vsega dobrega in krasnega, ravnotako ni zbiral duhapolnih sentenc za spominke knjige, ni omenil popolnoma nič prijateljem, da je ravo deset let temu, odkar je začel hoditi "na vikarko" — skratka gos-pod Brouček ni imel nobene navade slavnih ljudi in priznal mi je, da ima lavor zanj ceno le tedaj, če se njegovi listi porabijo pri kuhi divjačine.

Opisujem skromnost gospoda Broučka zato nekoliko obširneje, ker je pri nas ta last-nost zelo redka. Hrepenenje po slavi postaja sedaj glavni, splošni cilj naše družbe. Kdo skrbi sedaj za to, da bi delal tiho na svoji njivi, v svoji delavnici, za katerodm ali za pisalno mizo, zadovoljen s posrečenim, ako ne kričecim uspehom svojega skromnega dela? Ta vrsta starejših ljudi polagoma izumira. Današnji rod stremi le za zunanjim leskom in fanfarami slave. Seveda slave najrazličnejše vrste. Student pusti svoje študije in se bori za lavor pes-nika, učitelj smatra učiteljsvo za poklic druge vrste in skuša postati pisatelj, če ne že re-daktor, odvetnik prepusti svoje klijente gos-podu Bogu in se peča z višjo politiko, kmet za-nemarja gospodarstvo in se poteguje za razna mesta, rokodelce zamenja delavsko mizo s predsedniškim stolom v raznih društviht itd. itd. Narodno gospodarstvo gmotno in dušev-no pa pri tej smeri ne uspeva posebno. In tako imamo Čehi tako veliko število slavnih ljudi, da izgubljamo skoraj ves svoj čas a srečnimi ovacijami, s proslavo petletnih jubilejev, s pri-rejanjem slavnostnih banketov in večerov in s podobnimi koristnimi stvarmi.

Dokaze, kako močno se je vkoreninilo v celo naše življenje slavohepleje, najdemo v ne-številnih izrazih in naslovih. Drugi narodi pozdravljajo svoje zaslužne in priljubljene mo-že s skromnim pristavkom, da bi živeli (kar res

ni mnogo) ali kvačjemu, da bi dolgo živeli. Nemci kričejo "hoch", kar je tudi zelo krotka in skoro dvoumna beseda. Pri nas pa podrav-ljamo vsakega, ki ni mogoče storil ničesar dru-gega, kot da je doživel svoje petdeseto leto, takoj z gromovitim "Slava!" Drugod dajejo najpomembnejšim korporacijam najvišji na-slov "hvalevredni" ali "spoštovani"; pri nas bi se čutila vsaka razžaljena, ko bi se ji odreklo prisanje njene slave. Slavnji je pri nas vsak odbor, klub in društvo, slavna vsaka redakcija, komisija in zveza; slavno, če ne že veleslavno vsako finančno ravnanje. Skratka, slava se razlega na vseh koncih in krajih in slavo se meče na vse strani, kot bi bila najcenejša stvar na svetu. Res, da ne razumem, odkod imamo pri nas toliko slave, naj se ozrem na našo, vendar skromno literaturo ali na našo vedo v začetkih, ali na nedostatek naše indu-strije in trgovine, na naš, z dolgotrajno preobložen kmečki stan, na naše politično stanje, o katerem raje molčim.

Oprostite mi ta dolgočasna razmišljeva-nja, do katerih me je privedla neumestna skromnost mojega junaka. Marsikdo, ki ni prišel niti do Krca (male izprehajališče, pol ure od Prage), kaj še na mesec, se pri vsaki priliki baha s svojo dragoceno izkušnostjo. Saj poznate takega človeka, ki je bil enkrat v življenju za granico, na primer v Draždanih. Vsaka družba, v katero pride, mora poslušati od začetka do konca vsaj eno dogodbo iz nje-govega potovanja. Ako omenjate na primer o gorgonzolnem siru, takoj začne: Kadar ališim govoriti o gorgonzolnem siru, gospodje, takoj se spomnim na draždansko Sikstinsko madono, pred katero sem se sprijaznil s ka-rim, čudnim vlahom, ki itd. Skratka, naj se govori o komurkoli, draždanski potovalec zna na vse spretno ali nespretno obesiti svoje Draždane.

Popolnoma drugače gospod Brouček. On se je dotikal meseca skoro nered in njegove razprave o gostilni so se gibale kakor prej, okoli pozemeljskih stvarij, samo da se je zdaj, zvest svoji obljubi na mesecu, vzdiral vsake neugodne kritike o mestnih in državnih zade-vah; zatorej se je izogibal sedaj tudi rokovi-čarju Klapzuba, kot zlovoljnemu zabavljaču. Toda en slučaj je pomenljivo pretresel njegov vzgledni optimizem. Izšli so ravnozakoni o eksekutnih naredbah, ki kratijo tako občut-ljivo pravice ubogih hišnih posestnikov in jih izpostavljajo brez obrambe zlovolji brezvest-nih najemnikov.

Čeprav je gospoda Broučka semintja spre-letel mraz po hrbtu, ko je pomislil na grozno "železno devico" in na srednjeveško inkvizici-jo, o kateri je razpravljala ena izmed knjig njegove skromne knjižnice, vendar je budila v njem ena krivična, zakonita naredba marsi-kdaj željo po starih, zlatih časih. Obžaloval je, da je lažljivo človekoljubje vzelo upniku mož-nost, posaditi brezvestnega dolžnika med žabe in podgane na dno kakega romantičnega stola in je mislil, da bi za najemnika, ki principielno ne plača najemnine, ne bila prehuda kazen, ko bi ga živega razčetrtili.

Te in podobne misli so postale kal, iz ka-tere je polagoma vzklija v gospodu Broučku nekaka ljubezen do preteklih časov. Primer-ja je sedanost s preteklostjo, kolikor jo je po-znal iz lastnih spominov, iz pripovedovanj starih penzionistov in iz nekoliko viteških ro-manov, katere je bil čital za mladih let — se je začel pridruživati mnenju, da je bilo v sta-rih časih v mnogem lepše nego sedaj.

(Dolje prihodnjik.)

RAZLOG

Največja Slovanska banka v Ameriki

ZAKAJ BI MORALI POSLOVATI Z NAMI!

Kapital \$1,600,000.00, prebitke \$400,000.00
Naša imovina je \$19,000,000.00
Smo član Federalne Reserve Banke koje aktivna zna-ča \$717,423,000.00
Pod nadzorstvom smo državnih nadzornikov
Pod nadzorstvom smo nadzornika Chicago Clearing House
Poštni hranilni oddelki nalaga denar pri nas
Okraj Cook ima pri nas vložen denar
Naša Banka je poznana tukaj in okraj morja
Na te razloge ima ta banka pravo do vaše naklonjenosti, brez ob-sira kje vi stanujete, vaša dolžnost je, da pričnete s hranilno ali te-kovno vlogo, da kupite hipoteke (morgeče) ali bonde, da pošljete denar v domovino, kupite parniški listek ali karkoli že bilo dru-gega.
Nam bode zelo drago ako stopite z nami v trgovsko zvezo. Naj-večja Slovanska banka, sgrajena na principu opreznega in izku-šenega bankirstva.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Kupujte naše hipotekne obveznice, kateri vam prinašajo povoljne obresti.

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT
SPADAJOČA DELA

Tiska vabilna za veselice in slodke, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, ang-elskem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO
S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA
V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNILSKO DELO PRVE VESTI

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA